Kannanotto 9.12.2024

Viittaus vammaispalvelulain (675/2023) soveltamisalan tarkennuksiin (HE 122/2024)

Pohjanmaan hyvinvointialueen kannanotto vammaispalvelulain soveltamiseen ja hyvinvointialueen resursseihin

Pohjanmaan hyvinvointialue esittää huolensa vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamisesta ja kyseisen lainsäädännön kohdan vaikutuksesta hyvinvointialueemme rahoituksen ja henkilöstön riittävyyteen.

Kannatamme ja pidämme tärkeänä lakiesityksen keskeistä tavoitetta vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja yhteiskunnallisen osallistumisen toteuttamisesta ja näiden esteiden ehkäisemisestä ja poistamisesta.

Nyt ehdotettu lain soveltamisalan muutos, jolla laista poistettaisiin kokonaisuudessaan viittaus elämänvaiheessa tavanomaiseen tarpeeseen, aiheuttaisi riskin asiakkaiden yhdenvertaisuudelle sekä riskin huomattavista kustannuksista hyvinvointialueille.

Vammaispalvelulaki sisältää vahvoja subjektiivisia oikeuksia, jolloin niitä tulee myös lainsäädännössä rajata mahdollisimman tarkasti niin palveluiden kuin niiden kohderyhmänkin osalta. Nyt ehdotettu muutos aiheuttaa laajaa tulkinnanvaraisuutta, mikä ei ole asiakkaana olevan ihmisen eikä lakia soveltavan tahon etu.

Erityisenä kohderyhmänä huomioimme ikääntyneet henkilöt, jotka ovat sosiaalipalveluiden laajin kohderyhmä. Rahoituksen näkökulmasta soveltamisalaan nyt esitetyillä rajauksillakin vammaispalvelun asiakasmäärä tulee todennäköisesti merkittävästi kasvamaan. Lain soveltamista vaikeuttaa myös vaikeavammaisuuden määritelmän poistuminen palvelujen myöntämistä määrittävänä tekijänä. Tässäkin kohdassa määritelmän poistaminen lisää huomattavasti lain tulkinnanvaraisuutta ja sen myötä on haaste asiakkaiden yhdenvertaiselle palveluiden saatavuudelle.

Merkittävänä huomiona haluamme korostaa, että lain soveltamisalan tulee vastata käytettävissä olevia resursseja. Sekä hyvinvointialueen rahoituksen että käytettävissä olevan oman henkilöstön määrän, että mahdollisten ostopalveluiden tarjonnan tulee vastata tasoa, jonka lainsäädäntö asettaa asiakkaiden subjektiiviseksi oikeudeksi. Lain soveltamisen edellyttämät resurssit tulee varmistaa ja niiden tulee perustua perusteelliseen vaikutusten arviointiin.

Haluamme tällä kirjelmällä huomioida, että hyvinvointialueilta on pyydetty lausuntoa vammaispalvelulain soveltamisalan tarkennuksista huhti-toukokuussa 2024. Katsomme, että mikäli lainvalmistelussa tehdään edelliseen lausuntokierrokseen

verrattuna muutoksia, joilla voi olla merkittävät vaikutukset hyvinvointialueiden taloudelle, olisi muutoksista tullut pyytää virallisen menettelyn mukaiset lausunnot.

Kiireellinen aikataulu ei voi olla perusteena siitä luopumisessa.

Marina Kinnunen
hyvinvointialueen johtaja
Pohjanmaan hyvinvointialue

Jakelu:
Eduskunta; sosiaali- ja terveysvaliokunta, Eduskunta; valtiovarainvaliokunta, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö